

Gaál Gabriella

Eszterházy Károly Főiskola, Neveléstudományi Tanszék
gaalgabi@ektf.hu

A KONSTRUKTÍV PEDAGÓGIA ALAPJAINAK MEGISMERTETÉSE PEDAGÓGIAI PROGRAMCSOMAG ALKALMAZÁSÁVAL

Bevezetés

A szakembereket, a gyakorló pedagógusokat, a szülőket és a felnövekvő nemzedékért felelőséget érzőket régóta foglalkoztatják az alábbi kérdések: az iskolában folyó oktató-nevelő munka megfelelően felkészíti-e a tanulókat a jövőre; ellátja-e őket mindazokkal az ismeretekkel és készségekkel, amelyekre szükségük lesz, és képesek lesznek-e a tanulók az élethosszig tartó tanulásra? A válasz egyebek közt az, hogy olyan alpműveltséggel kell ellátni őket, amelyre a jövőben is támaszkodhatnak. E cél elérésében meghatározó a konstruktivizmus, mint általános szemléletmód, és a konstruktív pedagógia alkalmazása. A konstruktív pedagógia eredményeként növekszik a gyermekek aktivitása, önállósága; a konstrukciós folyamatot optimalizáló tanulási környezet alakul ki; fejlődik a problémamegoldás folyamata és a kreativitás; a megismerés életszerű szituációkban történik, továbbá hatékonyan valósul meg az előzetes tudásra építés elve, a differenciálás és az értékelés.

A konstruktív pedagógia elemei a tanárképzés pedagógiai-pszichológiai tanegységeiben részben szerepelnek, de az egységes logikai-strukturális rendszer hiányzik. Cél: a tanárképzésbe bevezetni egy olyan pedagógiai programcsomagot, amely több médiumot – kézikönyv, tanulási útmutató, transzparens, CD-ROM – foglal magába és segíti a hallgatókat a konstruktív pedagógia alapjainak megismertetésében.

A pedagógiai programcsomag felépítése

1. *Pszichológiai tanuláselméletek* – az asszociációs, a behaviorista, a neo-behaviorista és a kognitív tanuláselméletek.

2. *Pedagógiai elméletrendszerek és tanulásfelfogások* – az ókor és a középkor pedagógiai gondolkodására jellemző ismeretátadás; az empirizmus kialakulásával párhuzamosan megjelenő szemléltetés pedagógiája; a reformpedagógiai mozgalmak által preferált cselekvés pedagógiája.

3. *A konstruktív pedagógia*

A konstruktív pedagógia alapján a megismerő ember felépít magában egy világot, amely tapasztalatainak szervezője, befogadója, értelmezője lesz, és e belső világ feldolgozza és rendszerbe foglalja az információkat. A konstruktív tanulásszemléletben szerepet kap az asszociációs pszichológia szövegtanulásra vonatkozó megál-

lapítása; a cselekvés alapvető szerepének hangsúlyozása; a tanulás széles értelmezése, a személyiségfejlesztés megvalósítása.

A konstruktív pedagógia jellemzői:

- A gyerekek meglévő tudására építés elve. A tanulás eredményessége a tudásrendszer szervezettségétől, az elemek közötti kapcsolatoktól függ.
- A konceptuális váltások kidolgozásának szükségessége: ennek feltételei a tanulás motiváltsága, a társak által kifejtett szociális hatás; a cél eléréséhez a gyerekek tudásának tesztelése, hatékony módszerek alkalmazása, a viták, egyeztetések szociális szintű mérlegelése.
- A differenciáltságnak minden téren jelen kell lennie a pedagógiában. Meg kell jelennie a célokban, a követelményekben, a feladatokban, az értékelésben és az eszközökben.
- A tudás becsülete. A tanítás célja, hogy a gyerekek cselekedni tudjanak a társadalomban, tevékenyen vegyenek részt környezetük alakításában.
- A gyermeki öntevékenység alkalmazásával biztosabb lesz a rögzítés, a tudás alkalmazása.
- A valós kontextusba ágyazottság fontossága. A gyerekek tapasztalatai a hétköznapi életből, a családdal történő együttélésből, a mindennapi tevékenységekből, a játékból származnak. Célszerű a tanulás tartalmát, példáit úgy megválasztani, hogy azok életszerűek legyenek és a valós környezetet vegyék alapul.
- A játék a tanuláshoz megfelelő környezetet biztosít, és hatékony motivációt eredményez.
- A problémamegoldás tanulási szituációkat teremt azáltal, hogy a probléma úgy fogalmazható meg, mint egy szándék jelentkezése, amely előtt akadály áll és ezt kell elhárítani.
- A közvetítő ismeretforrásból való tanulás: a közvetítő ismeretforrás felhasználása során mély, belső motivációk – érdeklődés, a téma érdekessége által felkeltett kíváncsiság, megismerési vágy – alakulnak ki, amelyek a legtöbb ismeret elsajátítását teszik lehetővé.

4. A pedagógiai képességek

Általános és speciális pedagógiai képességek.

A didaktikai képességek: a tervezés, a célkitűzés, a motiválás, az ismeretek átadásának képességei.

A kommunikáció képességei: a pedagógiai kommunikáció jellemzői, az iskola, mint kommunikációs színtér, a pedagógusok kommunikatív magatartása, a verbális és a non-verbális kommunikáció a pedagógiai gyakorlatban.

A konfliktuskezelés és megoldás képességei: konfliktusok fogalmának pedagógiai megközelítése, konfliktuskezelési paradigmák, a konfliktusmegoldás menete, a leggyakrabban konfliktust okozó gyerektípusok, a konstruktív kommunikáció képességei.

5. Szakirodalom

A téma megismerését segítő magyar, német és angol nyelvű irodalmak megjelölése.

A pedagógiai programcsomag médiumai

A pedagógiai programcsomag fogalma: több médiumot magába foglaló taneszköz rendszer, mely a pedagógiai program köré szervezi a tartalmi, a tanulási és a tanítási információkat, így a személyiségfejlesztés hatékony irányítását teszi lehetővé.

A pedagógiai programcsomag médiumai:

- Kézikönyv
Célja: a képzést irányítók és a képzésben résztvevők ismereteinek rendszerezése, bővítése.
- Írásvetítő transzparenszek, prezentációk
Célja: a leglényegesebb fogalmak, összefüggések bemutatása, elemzése.
- Tanulási útmutató
Célja: tanulási tanácsok megfogalmazása a témák hatékony elsajátításához; kiegészítő anyagok ajánlása; gyakorló és ellenőrző feladatok nyújtása.
- CD-ROM
Célja: a hallgatók ismeretsajátítási, készség- és képességfejlesztő tevékenységének támogatása.

A médiumok alapfunkciói:

- Az oktatási célkitűzések, a követelményrendszer bemutatása.
- A témakörök logikus, szaktudományos és gyakorlati kifejtése, megjelenítése.
- A megfelelő tudás elsajátítása, a készségek, és a képességek fejlesztése.
- Figyelemfelkeltés, figyelemfenntartás és a motiváció biztosítása.
- Aktivizálás, a tanulási folyamatban való részvétel, érdekeltség kialakítása.
- Az ellenőrzés és az önellenőrzés megteremtése.

A pedagógiai programcsomag hatásvizsgálata

Az elsajátított ismeretek mérése feleletalkotó feladatok alkalmazásával történik. Az értékelés alapját itemek képezik.

A tartalmi érthetőség minősítésének szempontjai: a téma aktualitása, a szöveg, az ábrák, a táblázatok, a képek, a filmrészletek érthetősége; a formai megjelenítés minősítése, kapcsolata a tartalmi érthetőséggel.

A motiváló hatás minősítésének szempontjai: az érdeklődést fenntartó hatás, az ösztönző erő, a teljesítményt növelő hatás, a tanítási gyakorlatra történő felkészülés segítése.

A vizsgálat módszerei, eszközei:

- A minősítések a kutatásokban használatos Likert-ípusú skálával valósulnak meg.
- A kapott eredmények feldolgozása matematikai-statisztikai módszerek alkalmazásával történik.
- A kvantitatív elemzés eredményei alapot szolgáltatnak a kvalitatív elemzéshez.

Zárszó

Az új tanulász szemléletek pedagógiai gyakorlatban történő érvényesítése elősegíti a társadalmi gyakorlatra történő felkészülést; biztosítja minden gyermek számára a tudás elsajátítását, a készségek, képességek kibontakoztatását; az új pedagógiai eljárások megvalósítását; az értékelési folyamatok átalakulását.

Felhasznált irodalom:

- Didaktika (Szerk.: Falus Iván). Nemzeti Tankönyvkiadó Rt., Budapest, 1998.
- Bevezetés a pedagógiai kutatás módszereibe (Szerk.: Falus Iván) Műszaki Könyvkiadó, Budapest, 2000.
- Molnár Péter: A taneszközök fejlesztésének oktatási tapasztalatai. Agria Media '98. 128–34. ld. Líceum Kiadó, Eger, 1999.
- Nahalka István: Hogyan alakul ki a tudás a gyerekekben. Nemzeti Tankönyvkiadó Rt., Budapest, 2002.
- Nádasi András: Taneszközértékelési modellek. Agria Media 2000. 231–43. old. BVB Nyomda és Kiadó Kft., Eger, 2001.
- Sovány István: A multimédia alkalmazása az oktatásban. OKKER Kiadó, Budapest, 2002.
- Tóth László: Pszichológia a tanításban. Pedellus Tankönyvkiadó Kft., Debrecen, 1999.